

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**

**СИЛАБУС ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ГЕОГРАФІЯ ПРИРОДНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ»**

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.07 Середня освіта (Географія)
Освітня програма	Географія

Ужгород – 2021

Назва курсу	Географія природної спадщини України
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет, кафедра фізичної географії та раціонального природокористування
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	01 «Освіта/Педагогіка» 014 «Середня освіта»
Викладачі курсу	Салюк Мар'яна Романівна
Профайл викладачів	https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/geograph-fiz_geo/staff
E-mail	maryana.salyuk@uzhnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://e-learn.uzhnu.edu.ua/course/view.php?id=6092
Мова викладання	Українська
Тривалість курсу	4 кредити ЄКТС / 120 годин
Обсяг курсу	48 годин – аудиторні заняття (30 години лекційні, 18 годин практичні роботи); 72 годин – самостійна робота студента.
Формат курсу	Очний. Проведення лекцій, практичних робіт, консультацій тощо.
Анотація до курсу	Курс «Географія природної спадщини країни» є вибірковою дисципліною освітньо-професійної програми «Географія» зі спеціальності 014 «Середня освіта». Завдання навчальної дисципліни: - ознайомити студентів із феноменом спадщини в сучасній науці; вивчити основні поняття, категорії, функції спадщини; - дати уявлення про основні природоохоронні території й об'єкти, їхнє місце в українській і світовій спадщині; - вивчити світовий та український досвід охорони та використання спадщини: завдання, пріоритети, засоби, форми, механізми тощо; - дати уявлення про основи державної політики, сучасне міжнародне й українське законодавство в сфері охорони й використання спадщини; - розглянути проблеми використання природної спадщини, її сфери, тенденції; - показати соціальну та економічну ефективність збереження спадщини; - прищепити розуміння необхідності дбайливого відношення до природного надбання, уміння використовувати отримані знання в суспільній і професійній сферах діяльності. Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів: Змістовий модуль 1. Сутність природної спадщини. Охорона, збереження та відновлення природної спадщини. Змістовий модуль 2. Видові та регіональні особливості природної спадщини України.
Ключові слова	Природна спадщина України, географія, охорона природи, природно-заповідний фонд, природний потенціал, раціональне використання, збереження об'єктів.
Мета та цілі курсу	Метою вивчення навчальної дисципліни «Географія природної спадщини України» є формування у студентів наукових знань про природну спадщиною України та її регіонів, її значенням у житті

	суспільства; усвідомлення й розуміння проблем збереження та використання спадщини, виховання поваги, дбайливого й відповідального ставлення до природної спадщини України.
Пререквізити курсу	Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Географічне краєзнавство» є наявність освіти за першим (бакалаврським рівнем) або вищої освіти за другим рівнем з іншої спеціальності.
Очікувані результати навчання	У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: - зміст поняття «природна спадщина», структуру навчальної дисципліни її теоретико-методологічний апарат; - методики оцінювання природної спадщини території; - принципи виділення природних і культурних об'єктів; - законодавчу базу формування реєстру об'єктів природної спадщини в Україні; - особливості охорони, збереження, відновлення та використання природної спадщини в державі; - регіональний розподіл природної спадщини в Україні. - основні пам'ятки природи, що утворюють природну спадщину України та занесені в Список Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО; Уміти: - аналізувати об'єкти природної спадщини України; - проводити оцінку природної спадщини території; - розробляти рекомендації щодо збалансованого використання спадщини у туристичній галузі; - розраховувати рекреаційне навантаження на об'єкти природної спадщини; - давати оцінку природному потенціалу території на основі наявних об'єктів спадщини.
Навчальні техніки та методи, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекції, презентації, практичні заняття; модульне контрольне опитування, усне опитування, реферати, презентації тощо. Методи навчання: словесні (лекція, пояснення, розповідь, бесіда, дискусія), практичні (семінарське заняття, практична робота), наочні (ілюстрації, демонстрації).
Необхідне обладнання	Технічні засоби: дидактичні матеріали (електронний варіант лекцій, комплексні контрольні роботи; презентації тощо); технічні пристрої (мультимедійні апарати, стенди, моделі, Інтернет ресурси) для пред'явлення дидактичного матеріалу; - пакети завдань для модульного та підсумкового контролю; система віртуального навчання «Moodle».
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Критерії оцінювання модульної контрольної роботи Модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингової технології навчального процесу. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Географія природної спадщини України» проводиться двічі на семестр згідно розкладу модульних контролів визначених навчальною частиною в межах годин, які відведені на лабораторні заняття. До модульної контрольної роботи допускаються студенти, які виконали усі види навчальної роботи. До початку модульної контрольної роботи студенти мають мати поточні підсумкові бали за практичні (семінарські) роботи та самостійну роботу. Максимальна кількість балів одержаних під час контрольної роботи № 1 становить 60 балів, модульної контрольної роботи № 2 – 50 балів.

	Виконання модульної контрольної роботи передбачає надання відповідей на тести та теоретичні питання. Робота містить 5 тестів та три теоретичні запитання. Перескладання підсумкового модульного контролю студентами, які отримали рейтинговий бал за модульний цикл, що відповідає незадовільній оцінці, проводиться не пізніше двох тижнів після атестаційного. Позитивні оцінки з модульного циклу не підвищуються. Під час другого модульного контролю викладач оголошує загальну кількість балів накопичених студентом. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то залік може бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення результатів. У разі, якщо студент бажає поліпшити свою оцінку, він складає залік за всією програмою навчальної дисципліни. При цьому в підсумковій оцінці не враховуються накопичені бали. Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю Семестровий контроль з дисципліни «Географія природної спадщини України» проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни. Форма проведення семестрового контролю усна. Протягом семестру студенти можуть набрати від 0 до 100 балів, що переводяться в національну шкалу оцінювання і відповідно у шкалу ECTS. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то залік може бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення їх результатів.
Підсумковий контроль, форма	Залік у формі усної перевірки знань
Зміст курсу	Тема 1. Природна спадщина: суть, значення, особливості. Тема 2. Законодавча база формування реєстру об'єктів природної спадщини в Україні. Тема 3. Охорона, збереження, відновлення та використання природної спадщини. Тема 4. Міжнародний досвід охорони природної спадщини. Місце України в природній спадщині світу. Тема 5. Екологічна політика та охорона природної спадщини. Тема 6. Регіональні особливості природної спадщини. Стратегія розвитку та збереження природної спадщини в Україні. Тема 7. Природні об'єкти світової спадщини ЮНЕСКО в Україні та претенденти на включення до цього списку. Тема 8. Території та об'єкти природно заповідного фонду України як об'єкти природної спадщини України. Тема 9. Водно-болотні угіддя міжнародного значення. Тема 10. Землі лісового фонду, рослинний і тваринний світ як об'єкти природної спадщини України. Тема 11. Природні пейзажі, що охороняються. Геологічні та археологічні пам'ятки на території України. Тема 12. Лікувально-оздоровчі властивості природи України.

Література для вивчення дисципліни	Основна література - Бейдик О. О. Унікальна Україна: географія та ресурси туризму: Навчальний посібник / О.О. Бейдик, Н. О. Новосад Н.О. – К. : Альтерпрес, 2013. – 572 с. - Руденко Л.Г., Поливач К.А. Природна спадщина: досвід та перспективи картографування в Україні // Український географічний журнал – 2015, № 4. – С 40–49. - Зараховський О.Є., Неїленко С.М. Світова спадщина ЮНЕСКО в Україні: об'єкти та претенденти включення до списку. Географія та туризм., 2019. - Вип. 49. 14–23. - Руденко В. П. Географія природо-ресурсного потенціалу України. У 3-х част. : підручник. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – 552 с. - Бейдик О.О., Носко Є. О. Об'єкти всесвітньої спадщини ЮНЕСКО : світовий та національний вимір. – Р., 2018. «Атлас населення України та його природна і культурна спадщина» Режим доступу: https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=7483 Допоміжна література - Список Всесвітньої спадщини [Електр. ресурс]. – Режим доступу : http://whc.unesco.org/en/list. - Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16 червня 1992 року, N 2456-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-12/page3. - Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України: Підручник. – К.: Знання, 2005 – 511 с. - Булава Л.М. Фізична географія України. – Х.: АН ГРО плюс, 2008. – 228 с. 2. Комплексний атлас України. – К.: ДНВП Картографія, 2005. – 96 с. - Основи краєзнавства: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / кол. авт.; за заг. ред. чл.-кор. НАНУ О. П. Реєнта. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 276 с. - Рекреаційно-туристичні ресурси України з основами туристичного ресурсознавства / Алешугіна Н.О., Барановська О.В., Барановський М.О., Зеленська О.О., Смаль І.В., Філоненко І.М. Чернігів, 2015 : Видавництво ЧНТУ, 492 с. - Рельєф України. Навчальний посібник / Б.О. Вахрушев, І.Р. Ковальчук, О.О. Комлев, Я.С. Кравчук: За редакцією В.В. Стецюка. – К.: Видавничий дім «Слово», 2010. – 685 с. - Дем'янчук Г. С. Українське краєзнавство: сторінки історії. К.: Просвіта 2006. – 293 с. - Жванко Л. М. Краєзнавство: Конспект лекцій (для студентів усіх курсів денної і заочної форм навчання) /Авт.: Жванко Л. М.; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 163 с. - Масляк П.О. Рекреаційна географія. Навчальний посібник. – К.: Знання, 2008. – 343с. 4. Олійник Я.Стецюк В. Природні та етнокультурні феномени України. – К.: ВКФ «Стафед-2», 2003. – 243с. - Національний атлас України. – К.: ДНВП «Картографія», 2008. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.cadastr.bg/archive/8zasedanie/prezentacii/ukraina/NAU.pdf. - Експрес-оцінка стану територій природно-заповідного фонду
--	---

	України та визначення пріоритетів щодо управління ними / Б.Г. Проць, І.Б. Іваненко, Т.С. Ямелинець, Е. Станчу – Львів: Гриф Фонд, 2010. – 92 с. 13. Гриневецький В.Т. Природоохоронне ландшафтознавство: наукові засади, потреби і передумови розвитку в Україні / Укр. геогр. журн. – 2004 – № 3 – С. 44-50. 4. Гродзинський М.Д. Пізнання ландшафту: місце і простір. Том 2. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. – 503 с. 14. Іваненко І.Б., Гетьман В.І. Про управління рекреаційною діяльністю у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду / 36. методичних матеріалів з питань рекреаційно-туристичної діяльності на територіях природно-заповідного фонду. – 2011. – 271 с. 11. Ковальчук І.П., Іванов Є.А., Свідерко І.Б. Географічні особливості територіального розподілу об'єктів природно-заповідного фонду Львівської області // Наук. вісник Укр. держ. лісотехнічного ун-ту, 2004. – Вип. 14.8. – С. 51-62. 15. Заповідники і національні природні парки України. – К.: Вища школа, 2009. 232 с. 16. Закон України “Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки”. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 47. С. 405-434. 17. Зелена книга України / під заг. ред. чл.-кор. НАН України Я. П. Дідуха. К.: Альтерпрес, 2009. 448 с. 8. Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». Вип. 6, Т. 1. Київ, Інститут зоології імені І. І. Шмальгаузена НАН України, 2018. 438 с. 18. Червона книга України. Рослинний світ. М-во охорони навколиш. природ. середовища України, Нац. акад. наук України; за ред. Я. П. Дідуха. Київ: Глобалконсалтинг, 2018. 900 с.
Інформаційні ресурси	http://www.geograf.com.ua/ http://geopom.at.ua/ http://rozzumniki.net/catalog/products/geografiya http://geo-klass.at.ua/ http://www.elib.nplu.org https://tourlib.net/geogr.htm http://www.nbu.gov.ua/ http://nsku.org.ua/ https://nature.land.kiev.ua/
Питання для підсумкового контролю	1. Природна спадщина: суть, значення, особливості. 2. Основні етапи становлення, формування та розвитку поняття природної спадщини. 3. Сучасні тенденції дослідження спадщини з точки зору збалансованого розвитку. Поняттєво-термінологічний апарат. 4. Класифікація об'єктів природної спадщини. Об'єкти матеріальної та нематеріальної спадщини. 5. Законодавча база формування реєстру об'єктів природної спадщини в Україні. 6. Географічні аспекти управління спадщиною: теорія, методика, практика. 7. Проблеми збереження спадщини. 8. Фактори ризику об'єктів спадщини; економічний і соціальний збиток від їх втрати. 9. Вплив екологічних факторів на пам'ятки природної спадщини.

10. Міжнародний досвід охорони природної спадщини. Місце України в природній спадщині світу.
11. Об'єкти Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.
12. Характеристика природної спадщини країнах Європи і Північної Америки; Азії і Океанії; Арабських країнах; країнах Латинської Америки; країнах Африки.
13. Місце України в природній спадщині світу.
14. Екологічна політика та охорона природної спадщини.
15. Моніторинг об'єктів природної спадщини. Паспортизація і оцінка об'єктів природної спадщини.
16. Облік та збереження спадщини засобами ГІС. Аналіз картографічних творів природної спадщини.
17. Особливості системи управління і охорони об'єктів природної спадщини.
18. Природна спадщина як особливий ресурс України та її регіонів.
19. Природні та соціально-економічні чинники формування природної спадщини.
20. Загальна характеристика об'єктів природної спадщини України за регіонами: кількість, географічний розподіл, специфіка, своєрідність і унікальність.
21. Вплив природної спадщини на розвиток туризму.
22. Природні об'єкти світової спадщини ЮНЕСКО в Україні та претенденти на включення до цього списку.
23. Об'єкти, які входять у список ЮНЕСКО.
24. Потенційні претенденти України до включення у світову спадщину.
25. Території та об'єкти природно заповідного фонду України як об'єкти природної спадщини України.
26. Об'єкти, які входять до Світової мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО.
27. Природні заповідники України.
28. Національні природні парки України.
29. Ландшафтні регіональні парки України.
30. Водно-болотні угіддя міжнародного значення. Рамсарська конвенція. Україна та Рамсарська конвенція.
31. Водно-болотні угіддя України міжнародного значення. Потенційні претенденти серед водно-болотних угідь для включення до міжнародного переліку.
32. Водно-болотні угіддя загальнодержавного та місцевого значення, які мають самостійну цінність на регіональному та локальному рівнях.
33. Землі лісового фонду, рослинний і тваринний світ як об'єкти природної спадщини України.
34. Екологічна мережа України. Смарагдова мережа.
35. Природні пейзажі, що охороняються.
36. Геологічні та археологічні пам'ятки на території України.
37. Сім природних чудес України (за матеріалами Всеукраїнського контуру) та сім чудес Закарпаття.
38. Геологічні пам'ятки природи загальнодержавного та місцевого значень.
39. Лікувально-оздоровчі властивості природи України.
40. Землі рекреаційного призначення, які використовуються для організації відпочинку населення, туризму.
41. "Бальнеологічні" властивості кліматів України.
42. Мінеральні води України та їх лікувально-оздоровчі властивості.

